

51107204 : สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ

คำสำคัญ : พระพุทธรูปสกุลช่างนครศรีธรรมราช/นครศรีธรรมราช

ดิถีรัตน์ ทิพย์รัตน์ : พระพุทธรูปสกุลช่างนครศรีธรรมราชระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 22 - 24. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ศ.ดร.ศักดิ์ชัย สายสิงห์. 177 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบศิลปะของพระพุทธรูปสกุลช่างนครศรีธรรมราช ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 22 – 24 ด้วยวิธีการจำแนกรูปแบบและศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลด้านรูปแบบศิลปะ และข้อสันนิษฐานในการกำหนดอายุสมัยของพระพุทธรูป ซึ่งมีความสัมพันธ์กับหลักฐานด้านประวัติศาสตร์ของเมืองนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่าพระพุทธรูปสกุลช่างนครศรีธรรมราชมีรูปแบบศิลปะที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ของเมืองนครศรีธรรมราช โดยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเมืองนครศรีธรรมราชกับกรุงศรีอยุธยาในระหว่างช่วงพุทธศตวรรษที่ 22 – 23 และสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นคือพุทธศตวรรษที่ 24 ซึ่งสามารถจำแนกกลุ่มพระพุทธรูปสกุลช่างนครศรีธรรมราชออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกันดังนี้

1. พระพุทธรูปที่อัญเชิญจากกรุงศรีอยุธยามายังเมืองนครศรีธรรมราช (อายุราวกลางพุทธศตวรรษที่ 21 – พุทธศตวรรษที่ 22) พระพุทธรูปในกลุ่มนี้มีรูปแบบที่สัมพันธ์กับพระพุทธรูปสมัยอยุธยาตอนกลาง อันได้แก่ พระพุทธรูปปางมารวิชัย ขัดสมาธิเพชร พระพุทธรูปทรงเครื่องน้อย และพระพุทธรูปปางประทานอภัยด้วยพระหัตถ์ขวาและทั้งสองพระหัตถ์

2. พระพุทธรูปที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะอยุธยา (อายุราวปลายพุทธศตวรรษที่ 23 – ต้นพุทธศตวรรษที่ 24) พระพุทธรูปในกลุ่มนี้ยังคงมีพื้นฐานด้านรูปแบบศิลปะจากศิลปะอยุธยา แต่มีการปรับเปลี่ยนรายละเอียดการประดับตกแต่งปางประการ อาทิ ลวดลายที่ใช้ประดับ ซึ่งเป็นรูปแบบเฉพาะของสกุลช่างนครศรีธรรมราชอันได้แก่ พระพุทธรูปปางมารวิชัย ขัดสมาธิเพชร พระพุทธรูปทรงเครื่องน้อย

3. พระพุทธรูปทรงเครื่องแบบท้องถิ่น (อายุราวปลายพุทธศตวรรษที่ 23 – ปลายพุทธศตวรรษที่ 24) พระพุทธรูปในกลุ่มนี้ถือได้ว่าเป็นพระพุทธรูปสกุลช่างนครศรีธรรมราชอย่างแท้จริง โดยมีความหลากหลายด้านรูปแบบศิลปะ โดยมากมักแสดงปางอุ้มบาตรซึ่งมีความสัมพันธ์กับประเพณีท้องถิ่นคือ ประเพณีชักพระ (ลากพระ) ซึ่งเป็นประเพณีที่สืบทอดมาถึงปัจจุบัน

ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา .....

ปีการศึกษา 2555

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ .....

51107204 : MAJOR : ART HISTORY

KEY WORD : THE NAKHONSRITHAMMARAT BUDDHA IMAGE SCHOOL /

NAKHONSRITHAMMARAT

DITTARAT TIPRAT : THE NAKHON SI THAMMARAT BUDDHA IMAGE SCHOOL BETWEEN THE 17TH - 19TH CENTURY A.D. THESIS ADVISOR : PROF.SAKCHAI SAISINGHA,Ph.D. 177 pp.

The thesis purpose is to study art of historical analysis on the Nakhon si Thammarat Buddha image school between 18th-19th A.D. The methods of study include classification of Buddha image typology, comparison study of Buddha image, observation influences on the image and chronology of Buddha image dating based on history of Nakhon si Thammarat.

The result of this study shows that the Nakhon si Thammarat Buddha image school of art related to history of Nakhon si Thammarat which represents obvious relationship between Nakhon si Thammarat and Ayuttaya in 18th-19th A.D.

In this study, characteristic of Buddha image can be divided into 3 groups depend on period :

1. The Buddha image moved from Ayuttaya (mid 17th-18th A.D.). This characteristic is related to the Buddha image in middle period of Ayuttaya such as Buddha Subdueing Mara sitting cross legs, Buddha Royal Attire, Buddha Abhaya Mudra with right hand and Buddha Abhaya Mudra with both hands.

2. The Buddha image influenced by Ayuttaya art (late 18th-19th). This group of Buddha image was adapted from Ayuttaya art by changing details and some aspectual decorations into specific style such as Buddha Subdueing Mara sitting cross legs and Buddha Royal Attire.

3. The traditional Buddha image (late 19th- late 20th A.D.). This group of Buddha image is showed traditional style of Nakhon si Thammarat art. Mostly found as Buddha image hold the aim-bowl or in Thai called Pang Um Baatr which related to local tradition, Chak-Pra, the meaningful tradition in Southern of Thailand.

Department of Art History

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature .....

Academic Year 2012

Thesis Advisor's signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ เพราะได้รับการสนับสนุนและกำลังใจจากบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ คือ

ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย สายสิงห์ อาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาเป็นผู้ให้คำแนะนำ แนวทางในการดำเนินงานวิจัย พร้อมทั้งตรวจแก้วิทยานิพนธ์ และเป็นผู้อบรมสั่งสอนถ่ายทอดความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลปะอย่างดีมาโดยตลอด

ศาสตราจารย์ ดร. สันติ เล็กสุขุม อาจารย์ที่ให้แนวคิดสำคัญในการศึกษา และความรู้พื้นฐานในการทำวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เขมฐิติ ติงสัญชติ รวมถึงอาจารย์ทุกท่านในภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ ที่อบรมสั่งสอนและถ่ายทอดความรู้ที่สำคัญยิ่งในการทำวิจัย

เพื่อนร่วมรุ่น รุ่นพี่ และรุ่นน้อง สาขาประวัติศาสตร์ศิลปะ ที่คอยให้ความช่วยเหลือด้านการเรียน การใช้ชีวิต และกำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายชนันท์ นาคถนอมทรัพย์ นายยศ พลฤกษ์ชัยกุล นางสาวพินทุ์สุดา ดีช่วย และนางสาวนันท์ลักษณ์ คีรีมา นายปติสร เพ็ญสุด นางสาววิราวรรณ นฤปิติ และขอขอบคุณ พี่สุพจน์ ลีศิริอนันท์ รุ่นพี่ผู้ล่วงลับที่กรุณาให้ภาพถ่ายทุกครั้งทีไปเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยกัน

คุณปานเลขา ธานานุวัฒน์ ที่ช่วยตรวจพิสูจน์อักษร และปรับแก้บทคัดย่อภาษาอังกฤษให้แก่ผู้วิจัย

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ พันโทดำรง ทิพย์รัตน์ และ นางณัฐริรา ทิพย์รัตน์ บิดาและมารดาของผู้ทำวิจัยที่กรุณาให้ทุนการศึกษาและเป็นกำลังใจมาโดยตลอด